

УДК 7.045:72.057 (043.2)

Бойко О.В.

Національний авіаційний університет, Київ

СИМВОЛІКА УКРАЇНСЬКОЇ КУХНІ

Українська народна кухня – це така ж культурна спадщина українського народу, як мова, література, мистецтво, це неоціненний здобуток, яким можна і варто пишатися, який не слід забувати. Українська кухня створювалась протягом багатьох віків, тому вона в певній мірі відбиває не тільки історичний розвиток українського народу, але й його звичаї, традиції та культуру. Багато зі страв української кулінарії набуло етнічної символіки, яка визначалася насамперед через усвідомлення українцями окремих страв як своєрідного коду національної культури. Оскільки в Україні домашнім вогнищем здавна була вариста піч, то наші предки готували переважно варену, тушковану й печену їжу. Хоча багато традиційних видів їжі, дійшовши до нашого часу, втратили своє ритуальне чи обрядове значення. Найперша страва, яку їдять всі українці з давніх – давен і до сьогодні, у повсякденні та святкові дні – каша.

КАША – знак пошани Сонцю і жертви Богові за щедрі злакові дари, а також символ плодючості домашньої худоби та врожайності родинних земель, ознака працьовитості членів сім'ї, підтвердження миру і злагоди між ними. Пшоняна каша як продукт харчування зберегла своє значення до XIX ст. Просо мало символічне значення, уособлюючи сонячну силу, повага до пшона у пізніші часи виявилась і в тому, що воно було обов'язковим компонентом багатьох обрядових страв. Важливе місце у українському харчуванні посідає також борщ.

БОРЩ – символ достатку і благополуччя родини, свідчення працьовитості, турботи про духовне і тілесне здоров'я кожного члена сім'ї. Він – традиційна національна страва, яка за своєю популярністю не має рівних, бо споконвіку застосовується як у буденних, так і у святкових та обрядових частуваннях. Як універсальна страва, вбирає в себе все розмаїття господарського життя і багатства природи: саме через борщ господиня виявляє свою кулінарну майстерність. А майстерність господині в тому, щоб з розмаїття продуктів створити гармонію смаку, запаху і навіть кольору. Вона це зробить лише тоді, коли готуватиме страву «з душею», тобто головне, що вкладає господиня в цей неперевершений продукт – це її добра і щира душа, яка через запашний борщ об'єднає за столом всіх домашніх. Тому-то, борщ на столі – це й ознака злагоди в сім'ї. Має борщ і обрядове застосування: у піст – борщ пісний, без м'яса і сметани, лише на олії; в перший день Нового року – «густий борщ»; а після весілля – «розхідний борщ»...

Розглядаючи традиційну їжу не як засіб задоволення біологічних потреб, а як вияв соціальних відносин, як етноутворюючий чинник зокрема, можна зробити певні висновки. У сфері харчування, де традиції особливо стійко тримаються, відображаються особливості господарського побуту, а також особливості звичаїв та вірувань як етносу в цілому, так і окремих груп його. Разом з тим, характеризуючи повсякденну їжу, не можна не помітити багато її рис властиві не тільки даному етносові, тобто українцям, а й ширшим етнокультурним регіонам, населення яких пов'язане і спільністю походження і культурними особливостями.

Науковий керівник: Мокляк Л. І., доцент НАУ